

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 44, ст.416)

*{Вводиться в дію Постановою ВР
№ 3544-XII від 21.10.93, ВВР, 1993, № 44, ст.417}*

*{В редакції Закону
№ 644-XIV від 13.05.99, ВВР, 1999, № 27, ст.221}*

*{Із змінами, внесеними згідно із Законом
№ 860-IV від 22.05.2003, ВВР, 2003, № 37, ст.300}*

*{В редакції Закону
№ 2435-IV від 02.03.2005, ВВР, 2005, № 16, ст.255}*

*{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 2433-VI від 06.07.2010, ВВР, 2010, № 46, ст.538
№ 2926-VI від 13.01.2011, ВВР, 2011, № 31, ст.303
№ 5404-VI від 02.10.2012, ВВР, 2013, № 41, ст.550
№ 5463-VI від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 4, ст.61
№ 1127-VII від 17.03.2014, ВВР, 2014, № 17, ст.595
№ 1169-VII від 27.03.2014, ВВР, 2014, № 20-21, ст.746
№ 1190-VII від 08.04.2014, ВВР, 2014, № 23, ст.871
№ 1194-VII від 09.04.2014, ВВР, 2014, № 25, ст.890
№ 1275-VII від 20.05.2014, ВВР, 2014, № 29, ст.942
№ 1575-VII від 03.07.2014, ВВР, 2014, № 35, ст.1178
№ 1614-VII від 25.07.2014, ВВР, 2014, № 36, ст.1194
№ 259-VIII від 18.03.2015, ВВР, 2015, № 22, ст.148
№ 267-VIII від 19.03.2015, ВВР, 2015, № 22, ст.151
№ 277-VIII від 07.04.2015, ВВР, 2015, № 24, ст.166
№ 339-VIII від 21.04.2015, ВВР, 2015, № 28, ст.238
№ 413-VIII від 14.05.2015, ВВР, 2015, № 26, ст.223
№ 570-VIII від 01.07.2015, ВВР, 2015, № 35, ст.340
№ 1387-VIII від 31.05.2016, ВВР, 2016, № 27, ст.522
№ 2226-VIII від 06.12.2017, ВВР, 2018, № 11, ст.55*

№ 2581-VIII від 02.10.2018, *ВВР*, 2018, № 46, ст.371
№ 2745-VIII від 06.06.2019, *ВВР*, 2019, № 30, ст.119
№ 113-IX від 19.09.2019, *ВВР*, 2019, № 42, ст.238
№ 1357-IX від 30.03.2021, *ВВР*, 2021, № 29, ст.234
№ 2122-IX від 15.03.2022
№ 2132-IX від 15.03.2022
№ 2169-IX від 01.04.2022
№ 2196-IX від 14.04.2022
№ 2228-IX від 21.04.2022
№ 2491-IX від 29.07.2022
№ 2513-IX від 15.08.2022
№ 2732-IX від 04.11.2022
№ 2849-IX від 13.12.2022
№ 3161-IX від 28.06.2023}

{Установити, що у 2016 році норми і положення абзацу шостого частини третьої статті 6 цього Закону застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів та бюджету Фонду соціального страхування України, згідно із Законом № 928-VIII від 25.12.2015}

{У тексті Закону слова "центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики" в усіх відмінках замінено словами "центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку" у відповідному відмінку згідно із Законом № 5463-VI від 16.10.2012}

{У тексті Закону слова "дитина-інвалід" та "інвалід" у всіх відмінках і числах замінено відповідно словами "дитина з інвалідністю" та "особа з інвалідністю" у відповідному відмінку і числі згідно із Законом № 2581-VIII від 02.10.2018}

{У тексті Закону слова "засоби масової інформації" в усіх відмінках і числах замінено словом "медіа" згідно із Законом № 2849-IX від 13.12.2022}

Цей Закон встановлює правові основи мобілізаційної підготовки та мобілізації в Україні, визначає засади організації цієї роботи, повноваження органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, а також обов'язки підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності (далі - підприємства, установи і організації), повноваження і відповідальність посадових осіб та обов'язки громадян щодо здійснення мобілізаційних заходів.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення основних термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

мобілізаційна підготовка - комплекс організаційних, політичних, економічних, фінансових, соціальних, правових та інших заходів, які здійснюються в мирний час з метою підготовки національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та Державної спеціальної служби транспорту (далі - Збройні Сили України, інші військові формування), сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій до своєчасного й організованого проведення мобілізації та задоволення потреб оборони держави і захисту її території від можливої агресії, забезпечення життєдіяльності населення в особливий період;

{Абзац другий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2926-VI від 13.01.2011, № 1194-VII від 09.04.2014}

система управління мобілізаційною підготовкою - складова частина загальної системи управління державою, яка спрямовує діяльність органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, єдиної державної системи цивільного захисту на підготовку систем управління, засобів зв'язку, інформаційного забезпечення, а також фінансових і матеріально-технічних ресурсів, підприємств, установ і організацій до проведення мобілізації;

{Абзац третій статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

мобілізація - комплекс заходів, здійснюваних з метою планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту - на організацію і штати воєнного часу. Мобілізація може бути загальною або частковою та проводиться відкрито чи приховано;

{Абзац четвертий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

особливий період - період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій, а також виконання громадянами України свого конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, який настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій;

демобілізація - комплекс заходів, рішення про порядок і терміни проведення яких приймає Президент України, спрямованих на планомірне переведення національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на роботу і функціонування в умовах мирного часу, а Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту - на організацію і штати мирного часу;

{Абзац шостий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

мобілізаційний план - сукупність документів, які визначають зміст, обсяги, виконавців, порядок і строки здійснення заходів щодо мобілізаційного розгортання Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, системи забезпечення життєдіяльності населення на функціонування в умовах особливого періоду;

{Абзац сьомий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

мобілізаційні завдання (замовлення) - окремі вимоги мобілізаційного плану щодо номенклатури, обсягів виробництва необхідної продукції, утворення і підготовки до розгортання спеціальних формувань, а також затверджені в установленому порядку першочергові заходи мобілізаційної підготовки, які доводяться для виконання до центральних і місцевих органів виконавчої влади, інших державних органів, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування. До підприємств, установ і організацій, що залучаються до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), мобілізаційні завдання (замовлення) доводяться на підставі затверджених основних показників мобілізаційного плану і договорів (контрактів), що укладаються в порядку, передбаченому законодавством;

{Абзац восьмий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2433-VI від 06.07.2010}

спеціальні формування - утворені в мирний час у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, підприємствами, установами і організаціями згідно з штатами і таблицями до штатів автомобільні, авіаційні, водні, залізничні, медичні та інші формування, які після відповідної підготовки передаються під час мобілізації у встановленому порядку до Збройних Сил України, інших військових формувань для задоволення їх потреб, а також утворені відповідними центральними органами виконавчої влади - для забезпечення потреб галузей національної економіки;

основні показники мобілізаційного плану - розрахункові потреби держави на особливий період, сформовані в натуральному і вартісному обчисленні, для задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, забезпечення функціонування національної економіки та системи забезпечення життєдіяльності населення;

мобілізаційні потужності - виробничі потужності підприємств, установ і організацій, які створюються в мирний час для виробництва продукції і задоволення інших потреб держави в особливий період. Мобілізаційні потужності не підлягають приватизації, у тому числі в разі ліквідації підприємств, установ, організацій. Рішення щодо передачі мобілізаційних потужностей іншим підприємствам, установам і організаціям приймаються органами виконавчої влади, іншими державними органами в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Стаття 2. Правова основа мобілізаційної підготовки та мобілізації

Правовою основою мобілізаційної підготовки та мобілізації є Конституція України, Закон України "Про оборону України", цей та інші закони України, а також видані відповідно до них нормативно-правові акти.

Стаття 3. Основні принципи і зміст мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Мобілізаційна підготовка та мобілізація є складовими частинами комплексу заходів, які здійснюються з метою забезпечення оборони держави, за винятком цільової мобілізації.

2. Мобілізаційна підготовка та мобілізація здійснюються на основі таких принципів:

централізоване керівництво;

завчасність;

плановість;

комплексність і погодженість;

персональна відповідальність за виконання заходів щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації;

додержання прав підприємств, установ і організацій та громадян;

гарантована достатність;

наукова обґрунтованість;

фінансова забезпеченість.

3. Зміст мобілізаційної підготовки становить:

правове регулювання у сфері мобілізаційної підготовки та мобілізації;

наукове і методичне забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації;

визначення умов діяльності та підготовка органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій до роботи в умовах особливого періоду;

розроблення мобілізаційних планів, довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки;

підготовка Збройних Сил України, інших військових формувань до проведення мобілізації;

підготовка національної економіки та її галузей до переведення і функціонування в умовах особливого періоду;

підготовка єдиної державної системи цивільного захисту до функціонування в умовах особливого періоду;

{Абзац восьмий частини третьої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

створення, розвиток та утримання мобілізаційних потужностей для задоволення потреб держави в особливий період;

утворення і підготовка до розгортання спеціальних формувань;

створення мобілізаційного резерву;

створення та утримання страхового фонду проектної, конструкторської і технологічної документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

підготовка й утримання в належному стані техніки та об'єктів, призначених для передачі в разі мобілізації Збройним Силам України, іншим військовим формуванням;

забезпечення готовності системи управління державою до функціонування в особливий період;

планування і підготовка до нормованого (у разі необхідності) забезпечення населення продовольчими та непродовольчими товарами, медичним обслуговуванням, послугами зв'язку, транспорту, комунальними та побутовими послугами;

військовий облік призовників, військовозобов'язаних та резервістів;

{Абзац шістнадцятий частини третьої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1357-IX від 30.03.2021}

підготовка та накопичення військово-навчених людських ресурсів призовників, військовозобов'язаних та резервістів для комплектування посад, передбачених штатами воєнного часу;

{Абзац сімнадцятий частини третьої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законами № 5404-VI від 02.10.2012, № 1357-IX від 30.03.2021}

бронювання військовозобов'язаних за органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями на період мобілізації та на воєнний час;

підготовка керівного складу органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, єдиної державної системи цивільного захисту, підприємств, установ і організацій до дій у разі мобілізації;

{Абзац дев'ятнадцятий частини третьої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

підвищення кваліфікації з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації керівників органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, працівників відповідних мобілізаційних підрозділів і працівників з питань мобілізаційної роботи;

проведення військово-економічних мобілізаційних навчань і тренувань;

перевірка та оцінка стану мобілізаційної готовності національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного

захисту, підприємств, установ і організацій, а також адміністративно-територіальних одиниць України;

{Абзац двадцять другий частини третьої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

міжнародне співробітництво у сфері мобілізаційної підготовки;

підготовка фінансової системи держави до функціонування в умовах особливого періоду;

розробка і підготовка до запровадження стандартів особливого періоду;

планування і підготовка до технічного прикриття в особливий період об'єктів, споруд та транспортних магістралей оборонного і важливого загальнодержавного значення;

доведення основних показників мобілізаційного плану, укладання договорів (контрактів) на виконання підприємствами, установами і організаціями мобілізаційних завдань (замовлень), поставку матеріально-технічних ресурсів, виконання робіт та надання послуг в особливий період;

підготовка транспортної системи до забезпечення мобілізації;

підготовка до перерозподілу трудових ресурсів в особливий період;

інформаційне забезпечення;

підготовка до переведення редакцій друкованих медіа і телерадіоорганізацій до роботи під час мобілізації та у воєнний час.

4. Зміст мобілізації становить:

переведення національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, а також адміністративно-територіальних одиниць України на роботу в умовах особливого періоду;

переведення Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту на організацію і штати воєнного часу.

{Абзац третій частини четвертої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

Розділ II

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ

Стаття 4. Організація і порядок проведення мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Організація і порядок проведення мобілізаційної підготовки та мобілізації визначаються цим Законом, актами Президента України та Кабінету Міністрів України.

2. Загальна мобілізація проводиться одночасно на всій території України і стосується національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів

місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, підприємств, установ і організацій.

{Частина друга статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

3. Часткова мобілізація може проводитися в окремих місцевостях держави, а також стосуватися певної частини національної економіки, Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, підприємств, установ і організацій.

{Частина третя статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

{Частину четверту статті 4 виключено на підставі Закону № 5404-VI від 02.10.2012}

5. Вид, обсяги, порядок і строк проведення мобілізації визначаються Президентом України в рішенні про її проведення.

6. Рішення про проведення відкритої мобілізації має бути негайно оголошене через медіа.

7. Рішення про проведення прихованої мобілізації доводиться до органів державної влади, інших державних органів, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій по закритих каналах оповіщення в порядку, який визначається Президентом України.

8. З моменту оголошення мобілізації (крім цільової) чи введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях настає особливий період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій.

На час особливого періоду дія будь-яких прийнятих до настання цього періоду нормативно-правових актів, що передбачають скорочення чисельності, обмеження комплектування або фінансування Збройних Сил України, інших військових формувань чи правоохоронних органів спеціального призначення, зупиняється.

{Частину восьму статті 4 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 1275-VII від 20.05.2014}

9. Загальне керівництво у сфері мобілізаційної підготовки і мобілізації держави здійснюється Президентом України; організаційне керівництво мобілізаційною підготовкою і мобілізацією в Україні - Кабінетом Міністрів України; координація діяльності органів виконавчої влади з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації здійснюється Радою національної безпеки і оборони України.

Безпосереднє керівництво щодо реалізації заходів з мобілізаційної підготовки і мобілізації здійснюється в центральних органах виконавчої влади, інших державних органах їх керівниками, а в Збройних Силах України, інших військових формуваннях - центральними органами управління відповідних військових формувань.

Організація безпосередньої реалізації заходів з мобілізаційної підготовки та мобілізації на відповідній території чи сприяння їх виконанню здійснюється Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими органами виконавчої влади та виконавчими органами сільських, селищних, міських рад.

10. Порядок створення, розвитку, утримання, передачі, ліквідації і реалізації мобілізаційних потужностей визначається Кабінетом Міністрів України.

11. Порядок утворення спеціальних формувань, склад, мета, а також порядок їх передачі до Збройних Сил України та інших військових формувань під час проведення мобілізації визначаються Кабінетом Міністрів України.

12. Функції щодо координації планування, методологічного, методичного, наукового забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації в органах виконавчої влади, інших державних органах, національній економіці здійснюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку, якщо інше не передбачено законом.

13. Здійснення контролю за станом мобілізаційної підготовки та рівнем мобілізаційної готовності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, а також підприємств, установ і організацій, для яких встановлено мобілізаційні завдання (замовлення), забезпечується керівником відповідного органу державної влади, іншого державного органу, органу місцевого самоврядування, а також підприємств, установ і організацій.

Порядок здійснення контролю за станом мобілізаційної підготовки та рівнем мобілізаційної готовності органів виконавчої влади, а також підприємств, установ і організацій, для яких встановлено мобілізаційні завдання (замовлення), визначається Кабінетом Міністрів України.

14. Співробітництво з іншими державами у сфері мобілізаційної підготовки здійснюється відповідно до міжнародних договорів України.

Стаття 5. Мобілізаційні підрозділи

1. Організація здійснення заходів з мобілізаційної підготовки та мобілізації і контроль за здійсненням цих заходів в органах державної влади, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, які мають мобілізаційні завдання (замовлення), покладаються на їх мобілізаційні підрозділи або призначених працівників з питань мобілізаційної роботи.

2. Мобілізаційні підрозділи (працівники з питань мобілізаційної роботи) є складовою частиною системи управління мобілізаційною підготовкою.

3. Структура і штати мобілізаційних підрозділів центральних і місцевих органів виконавчої влади визначаються з урахуванням характеру та обсягу мобілізаційної роботи керівником відповідного органу виконавчої влади в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

4. Структура і штати мобілізаційних підрозділів інших державних органів визначаються їх керівниками з урахуванням характеру та обсягу мобілізаційної роботи.

5. Мобілізаційні підрозділи (посади працівників з питань мобілізаційної роботи) у структурі виконавчих органів сільських, селищних, міських рад утворюються рішеннями відповідних рад.

Чисельність працівників мобілізаційних підрозділів (працівників з питань мобілізаційної роботи) органів місцевого самоврядування визначають сільські, селищні, міські ради, а підприємств, установ і організацій - їх керівники за погодженням з відповідними центральними або місцевими органами виконавчої влади з урахуванням сфери діяльності, характеру та обсягу мобілізаційної роботи.

6. Мобілізаційні підрозділи та працівники з питань мобілізаційної роботи підпорядковуються безпосередньо керівникам відповідних органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій.

7. Забороняється об'єднання мобілізаційних підрозділів органів державної влади, інших державних органів з іншими структурними підрозділами цих органів та сумісництво працівників з питань мобілізаційної роботи, а також покладання на них функцій, які не пов'язані з розв'язанням поточних проблем мобілізаційної підготовки.

8. Порядок утворення, функції, права та обов'язки мобілізаційних підрозділів органів державної влади, інших державних органів, а також функції, права та обов'язки працівників з питань мобілізаційної роботи визначаються відповідно до цього Закону в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 6. Військово-транспортний обов'язок

1. Військово-транспортний обов'язок устанавлюється з метою задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань на особливий період транспортними засобами і технікою і поширюється на центральні та місцеві органи виконавчої влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації, у тому числі на залізниці, порти, пристані, аеропорти, нафтобази, автозаправні станції дорожнього господарства та інші підприємства, установи і організації, які забезпечують експлуатацію транспортних засобів, а також на громадян - власників транспортних засобів.

2. Порядок виконання військово-транспортного обов'язку визначається Кабінетом Міністрів України.

Порядок відшкодування державою вартості майна чи збитків, яких зазнають центральні та місцеві органи виконавчої влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації, а також громадяни внаслідок вилучення чи примусового відчуження транспортних засобів в особливий період, визначається законом.

{Абзац другий частини другої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1275-VII від 20.05.2014}

{Частина друга статті 6 в редакції Закону № 1169-VII від 27.03.2014}

3. Виконання військово-транспортного обов'язку під час мобілізації, якщо не введений правовий режим воєнного чи надзвичайного стану, здійснюється згідно з Мобілізаційним планом України шляхом безоплатного залучення транспортних засобів підприємств,

установ та організацій усіх форм власності для забезпечення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань на умовах їх повернення власникам після оголошення демобілізації.

Обсяги транспортних засобів за типами та марками, що планується залучити під час мобілізації, для підприємств, установ та організацій усіх форм власності встановлюються згідно з Мобілізаційним планом України місцевими державними адміністраціями за поданням територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки.

{Абзац другий частини третьої статті 6 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021}

Залучення транспортних засобів під час мобілізації здійснюється територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки, Центральним управлінням або регіональними органами Служби безпеки України, відповідним підрозділом Служби зовнішньої розвідки України на підставі рішень місцевих державних адміністрацій, що оформлюються відповідними розпорядженнями.

{Абзац третій частини третьої статті 6 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021}

Приймання-передача транспортних засобів, залучених під час мобілізації, та їх повернення після оголошення демобілізації здійснюються на підставі актів приймання-передачі, в яких зазначаються відомості про власників, технічний стан, залишкову (балансову) вартість та інші необхідні відомості, що дають змогу ідентифікувати транспортні засоби.

Повернення транспортних засобів власнику здійснюється протягом 30 календарних днів з моменту оголошення демобілізації.

Порядок компенсації шкоди, завданої транспортним засобам внаслідок їх залучення під час мобілізації, визначається Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 6 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 1275-VII від 20.05.2014}

4. Територіальні органи Міністерства внутрішніх справ України щокварталу подають до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки відомості про реєстрацію (перереєстрацію), переобладнання та зняття з обліку транспортних засобів, які перебувають у власності підприємств, установ та організацій і можуть бути призначені для задоволення потреб Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період.

{Статтю 6 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 2513-IX від 15.08.2022}

Стаття 7. Фінансування мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Фінансування мобілізаційної підготовки здійснюється відповідно за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ і організацій.

{Частина перша статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI від 16.10.2012}

2. З державного бюджету відповідно до закону фінансуються заходи та роботи з мобілізаційної підготовки, які мають загальнодержавне значення.

3. З місцевих бюджетів фінансуються заходи та роботи з мобілізаційної підготовки місцевого значення.

4. За рахунок коштів підприємств, установ і організацій фінансуються заходи та роботи з мобілізаційної підготовки, що здійснюються за ініціативою самих підприємств, установ і організацій згідно з мобілізаційними планами.

5. Фінансування мобілізаційної підготовки та/або заходів з мобілізації може здійснюватися додатково за рахунок благодійних пожертв фізичних та юридичних осіб у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 7 доповнено новою частиною згідно із Законом № 1190-VII від 08.04.2014}

6. Видатки на здійснення заходів з мобілізаційної підготовки та мобілізації провадяться відповідно до вимог [Бюджетного кодексу України](#) та інших нормативно-правових актів.

Стаття 8. Стимулювання заходів з мобілізаційної підготовки

1. Амортизаційні відрахування на законсервовані мобілізаційні потужності, які не використовуються в поточному виробництві, а також на законсервовану техніку та транспортні засоби мобілізаційного призначення, які не експлуатуються, не здійснюються.

2. Порядок оплати робіт з мобілізаційної підготовки, які в мирний час проводяться підприємствами, установами і організаціями та громадянами, передбачається договорами (контрактами), укладеними з ними в порядку, передбаченому законами України, що регулюють питання закупівлі товарів і послуг для державних потреб.

Стаття 9. Захист інформації про мобілізаційну підготовку та мобілізацію

Організація робіт і захист інформації про мобілізаційну підготовку та мобілізацію здійснюються відповідно до вимог [Закону України](#) "Про державну таємницю" та інших нормативно-правових актів.

Розділ III

ПОВНОВАЖЕННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ, ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ, КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ

Стаття 10. Верховна Рада України

Верховна Рада України відповідно до [Конституції України](#) здійснює законодавче регулювання питань мобілізаційної підготовки та мобілізації, визначає відповідні видатки з Державного бюджету України, затверджує протягом двох днів з моменту звернення Президента України укази про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію.

Стаття 11. Президент України

Відповідно до повноважень, визначених [Конституцією України](#), Президент України:

- здійснює загальне керівництво у сфері мобілізаційної підготовки та мобілізації держави;
- визначає мету, завдання, вид, обсяги, порядок і строки проведення мобілізаційної підготовки та мобілізації;
- забезпечує через Раду національної безпеки і оборони України координацію діяльності органів виконавчої влади, інших державних органів, Збройних Сил України, інших військових формувань у сфері мобілізаційної підготовки та мобілізації;
- визначає структуру та затверджує мобілізаційний план України на особливий період, Положення про мобілізаційну підготовку Збройних Сил України, інших військових формувань, Положення про порядок проведення мобілізації в Україні;
- надає (позбавляє) право на звільнення від призову на військову службу в разі мобілізації та у воєнний час громадянам або окремим категоріям громадян;
- визначає порядок оголошення мобілізації;
- приймає рішення про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію та про демобілізацію із внесенням їх на затвердження Верховною Радою України;
- встановлює режим роботи органів державної влади, інших державних органів під час мобілізації та у воєнний час;
- видає акти з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації.

Стаття 12. Кабінет Міністрів України

Кабінет Міністрів України:

- здійснює заходи з організації забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації в Україні в межах своїх повноважень, видає акти з цих питань;
- організовує розроблення проекту мобілізаційного плану України на особливий період та подає його на затвердження Президентові України;
- організовує наукове, методологічне, методичне та інформаційне забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації;
- розробляє проекти актів, які мають бути введені в дію під час мобілізації та у воєнний час;
- затверджує Положення про мобілізаційну підготовку національної економіки України;
- визначає порядок управління національною економікою України та заходи із забезпечення її функціонування в особливий період;
- визначає і затверджує основні показники мобілізаційного плану національної економіки та мобілізаційні завдання (замовлення) центральним і місцевим органам виконавчої влади, іншим державним органам, Раді міністрів Автономної Республіки Крим на особливий період;

визначає джерела і порядок фінансування заходів мобілізаційної підготовки та мобілізації;

створює мобілізаційний резерв матеріально-технічних і сировинних ресурсів;

встановлює [порядок розбронювання матеріальних цінностей мобілізаційного резерву, а також порядок їх відпуску в особливий період](#);

встановлює порядок створення, розвитку, утримання, передачі, ліквідації і реалізації мобілізаційних потужностей;

організовує роботу, пов'язану із створенням страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

розробляє проекти довготермінових державних програм формування страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

погоджує довготермінові та річні програми мобілізаційної підготовки державних органів, Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя;

визначає порядок укладання договорів (контрактів) на виконання підприємствами, установами і організаціями мобілізаційних завдань (замовлень), зокрема на поставку матеріально-технічних ресурсів, виконання робіт та надання послуг, у тому числі щодо поставки готової продукції, забезпечення виконання зазначених завдань (замовлень) матеріально-технічними ресурсами, а також щодо їх фінансування;

визначає порядок передачі органами виконавчої влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування мобілізаційних завдань (замовлень) підприємствам, установам і організаціям, які підлягають ліквідації (реорганізації), іншим підприємствам, установам і організаціям, що залучаються до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

визначає і затверджує ліміти та норми безоплатного залучення, вилучення та примусового відчуження транспортних засобів і техніки на період мобілізації та у воєнний час;

{Абзац вісімнадцятий статті 12 в редакції Закону № 1275-VII від 20.05.2014}

під час оголошення мобілізації здійснює контроль у межах своїх повноважень за здійсненням заходів щодо переведення Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту на організацію і штати воєнного часу;

{Абзац дев'ятнадцятий статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

організовує в разі оголошення мобілізації переведення національної економіки на функціонування в умовах особливого періоду;

організовує бронювання військовозобов'язаних за органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями на період мобілізації та на воєнний час;

організовує роботу і взаємодію центральних і місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, інших державних органів у питаннях мобілізаційної підготовки та мобілізації;

визначає порядок проведення перевірок стану та оцінки мобілізаційної готовності національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, адміністративно-територіальних одиниць України;

здійснює контроль за мобілізаційною підготовкою в Україні в межах своїх повноважень та проводить кадрову політику щодо мобілізаційних підрозділів (працівників з питань мобілізаційної роботи);

встановлює статистичну звітність у сфері мобілізаційної підготовки, щорічно доповідає Президентові України про стан мобілізаційної готовності держави;

у разі необхідності ініціює питання про надання пільг підприємствам, установам і організаціям, для яких встановлено мобілізаційні завдання (замовлення);

розробляє порядок відшкодування державою вартості майна, яке було примусово відчужено у підприємств, установ і організацій у зв'язку з виконанням ними мобілізаційних завдань (замовлень) в особливий період та громадян, які надають в установленому порядку під час мобілізації будівлі, споруди, транспортні засоби та інше майно, що є їх власністю, Збройним Силам України, іншим військовим формуванням;

планує і проводить військово-економічні мобілізаційні навчання та тренування;

організовує підвищення кваліфікації з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації керівників органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, працівників мобілізаційних підрозділів та працівників з питань мобілізаційної роботи;

визначає порядок утворення і підготовки до розгортання спеціальних формувань;

забезпечує виконання законів України, інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації;

організовує виконання зобов'язань за міжнародними договорами України про співробітництво у сфері мобілізаційної підготовки;

організовує міждержавну кооперацію з питань військово-технічного співробітництва у сфері мобілізаційної підготовки;

визначає перелік заходів відбудовного періоду після закінчення воєнних дій та строки їх здійснення.

{Статтю 12 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2132-IX від 15.03.2022}

Стаття 13. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку:

здійснює методологічне та методичне забезпечення мобілізаційної підготовки національної економіки;

здійснює координацію планування, методологічне забезпечення розроблення проектів мобілізаційних планів та довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки в органах виконавчої влади, інших державних органах;

бере участь у розробленні проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації;

розробляє і подає Кабінету Міністрів України проект мобілізаційного плану національної економіки України на особливий період;

бере участь у формуванні бюджету держави на особливий період;

на основі аналізу стану мобілізаційної готовності національної економіки України подає щорічну доповідь Кабінету Міністрів України;

узагальнює потреби Збройних Сил України та інших військових формувань і розробляє мобілізаційні завдання (замовлення) виходячи з економічних можливостей держави;

розробляє критерії оцінок рівнів мобілізаційної готовності національної економіки України та підприємств, установ і організацій, яким встановлені мобілізаційні завдання (замовлення);

бере участь у розробленні проектів державних програм економічного і соціального розвитку України з метою урахування мобілізаційних потреб держави;

координує роботу щодо підготовки пропозицій до проектів державних програм економічного і соціального розвитку України в частині мобілізаційної підготовки;

узагальнює практику застосування актів законодавства з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавства та в установленому порядку вносить їх на розгляд Кабінету Міністрів України.

{Стаття 13 в редакції Закону № 5463-VI від 16.10.2012; зміни до статті 13 див. в Законі № 5404-VI від 02.10.2012}

Стаття 13¹. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері економічного розвитку

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері економічного розвитку:

проводить аналіз економічного і військово-економічного потенціалів національної економіки;

бере участь у розробленні проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації;

координує роботу щодо створення, розвитку, утримання, передачі, ліквідації і реалізації мобілізаційних потужностей;

координує роботу щодо створення мобілізаційного резерву матеріально-технічних і сировинних ресурсів;

організовує наукове забезпечення заходів мобілізаційної підготовки національної економіки та формує завдання для проведення наукових досліджень з цих питань;

аналізує стан мобілізаційної готовності національної економіки України, подає в установленому порядку пропозиції до щорічної доповіді Кабінету Міністрів України;

визначає потреби (обсяги) центральних і місцевих органів виконавчої влади у фінансуванні заходів з мобілізаційної підготовки для їх включення до проекту Державного бюджету України на відповідний рік;

здійснює контроль за станом мобілізаційної готовності національної економіки України та підприємств, установ і організацій, яким встановлені мобілізаційні завдання (замовлення);

зводить баланс та проводить економічний аналіз основних показників розвитку національної економіки на особливий період;

подає в установленому порядку пропозиції до проектів державних програм економічного і соціального розвитку України з метою урахування мобілізаційних потреб держави;

координує роботу з утворення та підготовки спеціальних формувань, призначених для передачі до Збройних Сил України та інших військових формувань під час проведення мобілізації;

здійснює контроль за виконанням довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки національної економіки;

організовує бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час, забезпечує надання звітності з питань бронювання військовозобов'язаних у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

бере участь в узагальненні практики застосування актів законодавства з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації, розробляє та подає в установленому порядку пропозиції щодо вдосконалення такого законодавства.

{Закон доповнено статтею 13¹ згідно із Законом № 5463-VI від 16.10.2012}

Стаття 14. Повноваження Міністерства оборони України

1. Міністерство оборони України:

організовує планування, методологічне, методичне, наукове, фінансове та матеріально-технічне забезпечення заходів мобілізаційної підготовки та мобілізації у Збройних Силах України;

організовує в мирний час накопичення в непорушному запасі та мобілізаційному резерві Збройних Сил України озброєння, військової техніки, інших матеріально-технічних засобів, продовольства, речового та іншого майна, забезпечує створення, формування і ведення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного

призначення і створення резерву військово-навчених ресурсів на період мобілізації та на воєнний час;

забезпечує проведення мобілізації та демобілізації у Збройних Силах України і бере участь у забезпеченні мобілізації та демобілізації в інших військових формуваннях;

забезпечує формування військово-технічної політики та пропозицій щодо мобілізаційних завдань (замовлень) на створення, виробництво та ремонт озброєння, військової техніки, інших матеріально-технічних засобів;

здійснює контроль за станом мобілізаційної готовності у Збройних Силах України та за підготовкою підприємств, установ і організацій до виконання мобілізаційних завдань (замовлень) для задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань;

бере участь у розробленні проектів законів та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації у Збройних Силах України, інших військових формуваннях;

укладає в установленому порядку договори (контракти) на виконання мобілізаційних завдань (замовлень) з підприємствами, установами і організаціями, які залучаються ним до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), і підприємствами, які здійснюють поставку військової продукції;

подає до Кабінету Міністрів України проект мобілізаційного плану Збройних Сил України, інших військових формувань;

подає Кабінету Міністрів України пропозиції щодо потреб Збройних Сил України на особливий період, інших військових формувань, які включені до схеми мобілізаційного розгортання, виходячи з економічних можливостей держави;

бере участь у плануванні мобілізаційної підготовки у відповідних центральних органах виконавчої влади (за сферою їх управління чи галуззю національної економіки).

2. Міністерство оборони України через Генеральний штаб Збройних Сил України:

розробляє схему мобілізаційного розгортання Збройних Сил України та спеціальних формувань, призначених для передачі під час мобілізації до Збройних Сил України, а також організовує розроблення схеми мобілізаційного розгортання інших військових формувань та спеціальних формувань, призначених для передачі до інших військових формувань під час мобілізації;

розробляє проект мобілізаційного плану Збройних Сил України, інших військових формувань;

планує і здійснює методологічне, методичне та наукове забезпечення мобілізаційної підготовки Збройних Сил України, інших військових формувань;

планує в мирний час накопичення в непорушному запасі та мобілізаційному резерві Збройних Сил України озброєння, військової техніки, інших матеріально-технічних засобів, продовольства, речового та іншого майна і створення резерву військово-навчених людських ресурсів на період мобілізації та на воєнний час;

визначає потреби Збройних Сил України на особливий період, узагальнює потреби інших військових формувань, які включені до схеми мобілізаційного розгортання, виходячи з економічних можливостей держави;

бере участь у формуванні військово-технічної політики;

готує пропозиції щодо мобілізаційних завдань (замовлень) на створення, виробництво та ремонт озброєння, військової техніки, інших матеріально-технічних засобів;

разом з центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, Службою безпеки України та Службою зовнішньої розвідки України забезпечує функціонування системи військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів;

{Абзац дев'ятий частини другої статті 14 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021}

розробляє проекти законів та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації у Збройних Силах України, інших військових формуваннях;

планує і здійснює заходи щодо мобілізації та демобілізації у Збройних Силах України; бере участь у проведенні мобілізації та демобілізації в інших військових формуваннях;

розробляє штати і табелі до штатів оснащення матеріально-технічними засобами спеціальних формувань, призначених для передачі під час мобілізації до Збройних Сил України; бере участь у розробленні штатів і табелів до штатів щодо оснащення матеріально-технічними засобами спеціальних формувань, призначених для передачі до інших військових формувань під час мобілізації;

бере участь в укладанні в установленому порядку договорів (контрактів) на виконання мобілізаційних завдань (замовлень) з підприємствами, установами і організаціями, які залучаються ним до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), і підприємствами, які здійснюють поставку військової продукції;

планує і організовує підготовку та перепідготовку військовозобов'язаних та резервістів.

{Абзац чотирнадцятий частини другої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1357-IX від 30.03.2021}

Стаття 15. Повноваження інших центральних органів виконавчої влади та інших державних органів

Центральні органи виконавчої влади та інші державні органи:

розробляють мобілізаційні плани, довготермінові і річні програми мобілізаційної підготовки у відповідних сферах управління та галузях національної економіки;

здійснюють методологічне, методичне і наукове забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації у відповідній сфері управління та галузі національної економіки;

планують, організовують і контролюють мобілізаційну підготовку у відповідній сфері управління, галузі національної економіки та здійснюють заходи щодо переведення її на функціонування в умовах особливого періоду;

забезпечують державне регулювання мобілізаційної підготовки у відповідній сфері управління та галузі національної економіки, керують мобілізаційною підготовкою підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління або залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

визначають у відповідній сфері управління, галузі національної економіки можливості щодо задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, національної економіки та забезпечення життєдіяльності населення в умовах особливого періоду;

{Абзац шостий статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

визначають потреби (обсяги) у фінансуванні заходів з мобілізаційної підготовки;

утворюють мобілізаційні підрозділи;

здійснюють заходи щодо забезпечення виконання мобілізаційних планів, довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки у відповідній сфері управління та галузі національної економіки;

доводять (встановлюють) мобілізаційні завдання (замовлення) до підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління або залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

{Абзац десятий статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2433-VI від 06.07.2010}

укладають договори (контракти) про виконання мобілізаційних завдань (замовлень) з підприємствами, установами і організаціями, що належать до сфери їх управління або залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

забезпечують виконання підприємствами, установами і організаціями мобілізаційних завдань (замовлень) відповідно до укладених договорів (контрактів);

вносять у межах своїх повноважень до Кабінету Міністрів України пропозиції щодо формування довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки;

у разі ліквідації (реорганізації) підприємств, установ і організацій, для яких встановлено мобілізаційні завдання (замовлення), здійснюють заходи щодо передачі таких завдань (замовлень) іншим підприємствам, установам, організаціям у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

організують під час мобілізації здійснення комплексу заходів щодо переведення підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління, на роботу в умовах особливого періоду;

надають центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, пропозиції щодо бронювання у відповідних сферах управління військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час; організують їх бронювання; забезпечують надання звітності з питань бронювання військовозобов'язаних у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

{Абзац шістнадцятий статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI від 16.10.2012}

забезпечують разом з Міністерством оборони України, Службою безпеки України та Службою зовнішньої розвідки України функціонування системи військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів;

{Абзац сімнадцятий статті 15 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021}

організують підвищення кваліфікації працівників мобілізаційних підрозділів та працівників з питань мобілізаційної роботи;

організують створення, розвиток, утримання, передачу, ліквідацію та реалізацію мобілізаційних потужностей на підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери їх управління або залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

організують створення, формування і ведення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

розробляють в установленому порядку програми створення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

здійснюють контроль за створенням, зберіганням та обслуговуванням мобілізаційного резерву матеріально-технічних і сировинних ресурсів на підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери їх управління або залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

розробляють і в межах наданих повноважень затверджують, подають в установленому порядку на затвердження нормативно-правові акти з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації у відповідній сфері управління, галузі національної економіки;

{Абзац двадцять третій статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI від 16.10.2012}

формують проекти основних показників мобілізаційних планів у відповідній сфері управління, галузі національної економіки;

забезпечують виконання законів України та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації;

подають центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку, щорічну доповідь про стан мобілізаційної готовності відповідних сфер управління, галузей національної економіки та про хід виконання довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

взаємодіють з центральними і місцевими органами виконавчої влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації і одержують від них в установленому законодавством порядку інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

надають інформацію Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування з питань, що належать до їх компетенції, про характер мобілізаційних завдань (замовлень), встановлених ними для підприємств, установ і організацій, які знаходяться на їх території.

Стаття 16. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим

Рада міністрів Автономної Республіки Крим:

формує проект основних показників мобілізаційного плану Автономної Республіки Крим;

розробляє мобілізаційний план, довготермінові і річні програми мобілізаційної підготовки Автономної Республіки Крим;

здійснює методичне забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації органів влади Автономної Республіки Крим;

керує мобілізаційною підготовкою органів влади Автономної Республіки Крим;

планує, організовує і контролює мобілізаційну підготовку в Автономній Республіці Крим, переведення галузей економіки республіки на функціонування в умовах особливого періоду;

визначає можливості економіки Автономної Республіки Крим щодо задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, національної економіки та забезпечення життєдіяльності населення в умовах особливого періоду;

{Абзац сьомий статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

визначає потреби (обсяги) у фінансуванні заходів з мобілізаційної підготовки;

утворює мобілізаційні підрозділи;

здійснює заходи щодо забезпечення виконання мобілізаційного плану, довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки;

доводить (встановлює) мобілізаційні завдання (замовлення) до інших органів влади Автономної Республіки Крим;

забезпечує виконання підприємствами, установами і організаціями мобілізаційних завдань (замовлень) відповідно до укладених договорів (контрактів);

вносить у межах своїх повноважень до Кабінету Міністрів України пропозиції щодо формування довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки;

забезпечує разом з Міністерством оборони України, Службою безпеки України та Службою зовнішньої розвідки України функціонування системи військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів; організовує бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час, забезпечує надання звітності з питань бронювання військовозобов'язаних у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

{Абзац чотирнадцятий статті 16 в редакції Закону № 1357-ІХ від 30.03.2021}

забезпечує надання територіальним центрам комплектування та соціальної підтримки, Центральному управлінню та/або регіональним органам Служби безпеки України, відповідним підрозділам Служби зовнішньої розвідки України відомостей про реєстрацію, банкрутство (ліквідацію) підприємств, установ і організацій згідно із законодавством;

{Абзац п'ятнадцятий статті 16 в редакції Закону № 1357-ІХ від 30.03.2021}

організовує підвищення кваліфікації працівників мобілізаційних підрозділів та працівників з питань мобілізаційної роботи;

організовує створення, розвиток, утримання, передачу, ліквідацію та реалізацію мобілізаційних потужностей;

організовує створення, формування і ведення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

здійснює контроль за створенням, зберіганням та обслуговуванням мобілізаційного резерву матеріально-технічних і сировинних ресурсів;

подає центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку, щорічну доповідь про стан мобілізаційної готовності Автономної Республіки Крим та про хід виконання довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

одержує від центральних органів виконавчої влади необхідну інформацію з питань, що належать до їх компетенції, про характер мобілізаційних завдань (замовлень), встановлених підприємствам, установам і організаціям, що знаходяться на території Автономної Республіки Крим, з метою планування раціонального використання людських і матеріальних ресурсів під час мобілізації та у воєнний час;

організовує під час мобілізації в установленому порядку своєчасне оповіщення та прибуття громадян, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, визначеному **частинами третьою - п'ятою** статті 22 цього Закону, техніки на збірні пункти та у військові частини, виділення будівель, споруд, земельних ділянок, транспортних та інших матеріально-технічних засобів і надання послуг Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, Оперативно-рятувальній службі цивільного захисту відповідно до мобілізаційного плану;

{Абзац двадцять другий статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

забезпечує виконання законів України та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації.

Стаття 17. Місцеві органи виконавчої влади

Місцеві органи виконавчої влади:

беруть участь у формуванні проектів основних показників мобілізаційного плану;

розробляють мобілізаційні плани, довготермінові та річні програми мобілізаційної підготовки у відповідних регіонах;

здійснюють методичне забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

планують, організують і контролюють мобілізаційну підготовку на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць та переведення їх економіки на функціонування в умовах особливого періоду;

керують мобілізаційною підготовкою на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць, контролюють стан мобілізаційної готовності підприємств, установ і організацій, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

визначають можливості адміністративно-територіальних одиниць щодо задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, національної економіки та забезпечення життєдіяльності населення в умовах особливого періоду;

{Абзац сьомий статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

визначають потреби (обсяги) у фінансуванні заходів з мобілізаційної підготовки;

утворюють мобілізаційні підрозділи;

здійснюють заходи щодо забезпечення виконання мобілізаційних планів, довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки;

доводять (встановлюють) мобілізаційні завдання (замовлення) до органів місцевого самоврядування, а в разі потреби також до місцевих органів виконавчої влади нижчого рівня з передачею їм необхідних фінансових ресурсів;

{Абзац одинадцятий статті 17 в редакції Закону № 2433-VI від 06.07.2010}

доводять розпорядження про виконання мобілізаційних завдань (замовлень) до підприємств, установ і організацій, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), та укладають з ними договори (контракти);

забезпечують виконання підприємствами, установами і організаціями, які знаходяться на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць, мобілізаційних завдань (замовлень);

вносять у межах своїх повноважень до Кабінету Міністрів України пропозиції щодо формування довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки;

у разі ліквідації (реорганізації) підприємств, установ і організацій, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), здійснюють заходи щодо передачі таких завдань (замовлень) іншим підприємствам, установам і організаціям у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

організують під час мобілізації здійснення комплексу заходів щодо переведення підприємств, установ і організацій, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), на роботу в умовах особливого періоду;

забезпечують разом з територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки, Центральним управлінням та/або регіональними органами Служби безпеки України, відповідним підрозділом Служби зовнішньої розвідки України функціонування системи військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, організують бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час, забезпечують надання звітності з питань бронювання військовозобов'язаних у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

{Абзац сімнадцятий статті 17 в редакції Закону № 1357-ІХ від 30.03.2021}

забезпечують надання територіальним центрам комплектування та соціальної підтримки, Центральному управлінню та/або регіональним органам Служби безпеки України, відповідному підрозділу Служби зовнішньої розвідки України відомостей про реєстрацію, банкрутство (ліквідацію) підприємств, установ і організацій згідно із законодавством;

{Абзац вісімнадцятий статті 17 в редакції Закону № 1357-ІХ від 30.03.2021}

сприяють територіальним центрам комплектування та соціальної підтримки, Центральному управлінню та/або регіональним органам Служби безпеки України, відповідному підрозділу Служби зовнішньої розвідки України у їхній роботі в мирний час та в особливий період;

{Абзац дев'ятнадцятий статті 17 в редакції Закону № 1357-ІХ від 30.03.2021}

організують підвищення кваліфікації працівників мобілізаційних підрозділів та працівників з питань мобілізаційної роботи;

організують створення, розвиток, утримання, передачу, ліквідацію та реалізацію мобілізаційних потужностей на підприємствах, в установах і організаціях, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

організують створення, формування і ведення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

здійснюють контроль за створенням, зберіганням та обслуговуванням мобілізаційного резерву матеріально-технічних і сировинних ресурсів на підприємствах, в установах і організаціях, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

організують під час мобілізації в установленому порядку своєчасне оповіщення і прибуття громадян, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, визначеному **частинами третьою - п'ятою** статті 22 цього Закону, техніки на збірні пункти та у військові частини, виділення будівель, споруд, земельних ділянок, транспортних та інших матеріально-технічних засобів і надання послуг Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, Оперативно-рятувальній службі цивільного захисту відповідно до мобілізаційних планів;

{Абзац двадцять четвертий статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

забезпечують виконання законів України та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки і мобілізації;

подають центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку, щорічну доповідь про стан мобілізаційної готовності на території області, міст Києва і Севастополя та про хід виконання довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

одержують від центральних органів виконавчої влади необхідну інформацію з питань, що належать до їх компетенції, а також про характер мобілізаційних завдань (замовлень), встановлених підприємствам, установам і організаціям, що знаходяться на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць, з метою планування раціонального використання людських і матеріальних ресурсів під час мобілізації та у воєнний час.

{Стаття 17 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2433-VI від 06.07.2010}

Стаття 18. Органи місцевого самоврядування

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад:

планують, організовують і забезпечують мобілізаційну підготовку та мобілізацію на території відповідних населених пунктів;

беруть участь у формуванні проектів основних показників мобілізаційного плану;

розробляють мобілізаційні плани, довготермінові і річні програми мобілізаційної підготовки;

забезпечують на території відповідних населених пунктів виконання мобілізаційних завдань (замовлень) підприємствами, установами і організаціями, які залучаються ними до виконання цих завдань (замовлень);

{Абзац п'ятий статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2433-VI від 06.07.2010}

здійснюють під час оголошення мобілізації заходи щодо переведення підприємств, установ і організацій, які знаходяться на території відповідних населених пунктів, на роботу в умовах особливого періоду;

доводять розпорядження про виконання мобілізаційних завдань (замовлень) до підприємств, установ і організацій, які знаходяться на території відповідних населених пунктів і залучаються до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), та укладають з ними договори (контракти);

{Абзац сьомий статті 18 в редакції Закону № 2433-VI від 06.07.2010}

керують та здійснюють контроль за мобілізаційною підготовкою підприємств, установ і організацій, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

{Абзац восьмий статті 18 в редакції Закону № 2433-VI від 06.07.2010}

здійснюють контроль за створенням, зберіганням та обслуговуванням мобілізаційного резерву матеріально-технічних і сировинних ресурсів на підприємствах, в установах і організаціях, що перебувають у комунальній власності або залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

у разі ліквідації (реорганізації) підприємств, установ і організацій, що перебувають у комунальній власності і яким встановлено мобілізаційні завдання (замовлення) або які залучаються до їх виконання, здійснюють заходи щодо передачі таких завдань (замовлень) іншим підприємствам, установам і організаціям, які знаходяться на території відповідних населених пунктів, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

організують під час мобілізації в установленому порядку своєчасне оповіщення та прибуття громадян, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, визначеному **частинами третьою - п'ятою** статті 22 цього Закону, техніки на збірні пункти та у військові частини, виділення будівель, споруд, земельних ділянок, транспортних та інших матеріально-технічних засобів і надання послуг Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, Оперативно-рятувальній службі цивільного захисту відповідно до мобілізаційних планів;

{Абзац одинадцятий статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

забезпечують на території відповідних населених пунктів ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час і надання звітності щодо бронювання військовозобов'язаних у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

{Абзац дванадцятий статті 18 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021}

забезпечують надання територіальним центрам комплектування та соціальної підтримки, Центральному управлінню та/або регіональним органам Служби безпеки України, відповідному підрозділу Служби зовнішньої розвідки України відомостей про реєстрацію, банкрутство (ліквідацію) підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління, згідно із законодавством;

{Абзац тринадцятий статті 18 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021}

сприяють територіальним центрам комплектування та соціальної підтримки, Центральному управлінню та/або регіональним органам Служби безпеки України, відповідному підрозділу Служби зовнішньої розвідки України у їхній роботі в мирний час та в особливий період;

{Абзац чотирнадцятий статті 18 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021}

одержують від місцевих органів виконавчої влади необхідну інформацію про характер мобілізаційних завдань (замовлень), встановлених підприємствам, установам і організаціям, які знаходяться на території відповідних населених пунктів, з метою планування раціонального використання людських і матеріальних ресурсів під час мобілізації та у воєнний час;

вирішують разом з місцевими органами виконавчої влади питання щодо виконання мобілізаційних завдань (замовлень) підприємствами, установами і організаціями, що перебувають у комунальній власності або залучаються ними до виконання цих завдань (замовлень), у разі втрати зв'язку із зазначеними підприємствами, установами і організаціями під час мобілізації та у воєнний час;

забезпечують на території відповідних населених пунктів виконання законів України та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації.

Стаття 19. Судові органи

Організаційне забезпечення мобілізаційної підготовки Конституційного Суду України, Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів здійснює Кабінет Міністрів України, інших судів загальної юрисдикції - Державна судова адміністрація України.

Стаття 20. Органи прокуратури України

Офіс Генерального прокурора забезпечує мобілізаційну підготовку органів прокуратури України для функціонування в особливий період.

{Стаття 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 113-IX від 19.09.2019}

Розділ IV

ОБОВ'ЯЗКИ ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ І ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ГРОМАДЯН ЩОДО МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ

Стаття 21. Обов'язки підприємств, установ і організацій щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Підприємства, установи і організації зобов'язані:

планувати і здійснювати заходи щодо розробки мобілізаційних планів та підготовки до виконання покладених на них мобілізаційних завдань (замовлень) і забезпечувати поставку продукції згідно з укладеними договорами (контрактами) та надавати звіти з цих питань відповідним органам виконавчої влади, іншим державним органам та органам місцевого самоврядування, які є замовниками мобілізаційних завдань (замовлень);

у разі їх ліквідації (реорганізації) своєчасно сповіщати про це відповідні органи державної влади, інші державні органи та органи місцевого самоврядування, з якими укладено договори (контракти) на виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

здійснювати під час мобілізації заходи щодо переведення виробництва (діяльності) на функціонування в умовах особливого періоду;

утримувати в належному стані техніку, будівлі, споруди та об'єкти інфраструктури, що належать для передачі в разі мобілізації Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, Оперативно-рятувальній службі цивільного захисту або призначені для спільного з ними використання у воєнний час;

{Абзац п'ятий частини першої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

сприяти територіальним центрам комплектування та соціальної підтримки, Центральному управлінню та/або регіональним органам Служби безпеки України, відповідному підрозділу Служби зовнішньої розвідки України у їхній роботі в мирний час та в особливий період;

{Абзац шостий частини першої статті 21 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021}

забезпечувати своєчасне прибуття працівників, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, визначеному **частинами третьою - п'ятою** статті 22 цього Закону, на збірні пункти та до військових частин;

{Абзац сьомий частини першої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

забезпечувати в разі мобілізації доставку техніки на збірні пункти та у військові частини згідно з мобілізаційними завданнями (замовленнями);

здійснювати заходи щодо підготовки до розгортання спеціальних формувань, призначених для передачі в разі мобілізації до Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, розгортання та передачі їх в особливий період згідно з мобілізаційними планами;

{Абзац дев'ятий частини першої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

надавати під час мобілізації будівлі, споруди, транспортні та інші матеріально-технічні засоби Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, Оперативно-рятувальній службі цивільного захисту згідно з мобілізаційними планами з наступним відшкодуванням їх вартості в порядку, встановленому законом;

{Абзац десятий частини першої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

створювати та утримувати мобілізаційні потужності, створювати і зберігати мобілізаційний резерв матеріально-технічних і сировинних ресурсів згідно з мобілізаційними завданнями (замовленнями);

забезпечувати формування і ведення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

вести військовий облік призовників, військовозобов'язаних та резервістів із числа працюючих, здійснювати заходи щодо бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та в особливий період і надавати звітність з цих питань відповідним органам державної влади, іншим державним органам та органам місцевого самоврядування в установленому порядку;

{Абзац тринадцятий частини першої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2926-VI від 13.01.2011, № 1127-VII від 17.03.2014; в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021}

надавати відповідним органам державної влади, іншим державним органам та органам місцевого самоврядування інформацію, необхідну для планування і здійснення мобілізаційних заходів;

утворювати мобілізаційні підрозділи та призначати працівників з питань мобілізаційної роботи;

сприяти своїм працівникам, які є резервістами, у виконанні ними обов'язків служби у військовому резерві та своєчасному їх направленню до органів військового управління, військових частин;

{Частина першу статті 21 доповнено абзацом шістнадцятим згідно із Законом № 1127-VII від 17.03.2014}

у разі реєстрації (перереєстрації), переобладнання чи зняття з обліку транспортних засобів, що можуть бути призначені для доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період, подавати до відповідних органів та підрозділів, що згідно із **Законом України "Про дорожній рух"** здійснюють державну реєстрацію та облік транспортних засобів, документи з відміткою відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки про взяття їх на військовий облік (зняття з військового обліку);

{Частина першу статті 21 доповнено абзацом сімнадцятим згідно із Законом № 1275-VII від 20.05.2014; в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021}

2. Підприємства, установи і організації, які є виконавцями мобілізаційних завдань (замовлень) з виробництва продукції, укладають договори (контракти) з підприємствами, установами і організаціями - виробниками (співвиконавцями) комплектуючих виробів, постачальниками матеріально-технічних засобів, сировини.

3. Підприємства, установи і організації не можуть відмовлятися від укладання договорів (контрактів) на виконання мобілізаційних завдань (замовлень), якщо їх можливості з урахуванням мобілізаційного розгортання та переданих їм матеріально-фінансових ресурсів дають змогу виконати ці мобілізаційні завдання (замовлення).

Стаття 22. Обов'язки громадян щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Громадяни зобов'язані:

з'являтися за викликом до територіального центру комплектування та соціальної підтримки (військовозобов'язані, резервісти Служби безпеки України - за викликом Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України, військовозобов'язані, резервісти Служби зовнішньої розвідки України - за викликом Служби зовнішньої розвідки України) для взяття на військовий облік військовозобов'язаних чи резервістів, визначення їх призначення на особливий період;

{Абзац другий частини першої статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2926-VI від 13.01.2011, № 267-VIII від 19.03.2015; в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021}

надавати в установленому порядку під час мобілізації будівлі, споруди, транспортні засоби та інше майно, власниками яких вони є, Збройним Силам України, іншим військовим

формуванням, Оперативно-рятувальній службі цивільного захисту з наступним відшкодуванням державою їх вартості в порядку, встановленому законом.

{Абзац третій частини першої статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

2. Громадяни, які перебувають у запасі і не призвані на військову службу або не залучені до виконання обов'язків щодо мобілізації за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, під час мобілізації, можуть бути відповідно до закону залучені до виконання робіт, які мають оборонний характер.

{Абзац перший частини другої статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

Громадяни, які здійснюють підприємницьку діяльність, виконують мобілізаційні завдання (замовлення) згідно з укладеними договорами (контрактами).

3. Під час мобілізації громадяни зобов'язані з'явитися до військових частин або на збірні пункти територіального центру комплектування та соціальної підтримки у строки, зазначені в отриманих ними документах (мобілізаційних розпорядженнях, повістках керівників територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки), або у строки, визначені командирами військових частин (військовозобов'язані, резервісти Служби безпеки України - за викликом керівників органів, в яких вони перебувають на військовому обліку, військовозобов'язані, резервісти Служби зовнішньої розвідки України - за викликом керівників відповідних підрозділів Служби зовнішньої розвідки України, військовозобов'язані Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту - за викликом керівників відповідних органів управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту).

{Частина третя статті 22 в редакції Законів № 2926-VI від 13.01.2011, № 5404-VI від 02.10.2012; із змінами, внесеними згідно із Законами № 1127-VII від 17.03.2014, № 267-VIII від 19.03.2015; в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2228-IX від 21.04.2022}

4. Громадяни, які перебувають у запасі, завчасно приписуються до військових частин для проходження військової служби у воєнний час або до інших підрозділів чи формувань для виконання обов'язків за посадами, передбаченими штатами воєнного часу.

{Частина четверта статті 22 в редакції Закону № 5404-VI від 02.10.2012}

5. Призов громадян на військову службу під час мобілізації або залучення їх до виконання обов'язків за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, здійснюють територіальні центри комплектування та соціальної підтримки за сприяння місцевих органів виконавчої влади або командири військових частин (військовозобов'язаних, резервістів Служби безпеки України - Центральне управління або регіональні органи Служби безпеки України, військовозобов'язаних, резервістів Служби зовнішньої розвідки України - відповідний підрозділ Служби зовнішньої розвідки України, військовозобов'язаних Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту - відповідні органи управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту).

{Абзац перший частини п'ятої статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 267-VIII від 19.03.2015; в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2228-IX від 21.04.2022}

Військовозобов'язані та резервісти, які перебувають на зборах, у разі оголошення мобілізації продовжують перебувати на зборах. За необхідності зазначені особи призиваються на військову службу командирами відповідних військових частин за розпорядженням Генерального штабу Збройних Сил України.

{Частину п'яту статті 22 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 1275-VII від 20.05.2014}

Особливості проходження медичного обстеження військовозобов'язаними та резервістами під час мобілізації, на особливий період визначаються Міністерством оборони України спільно з Міністерством охорони здоров'я України.

{Частину п'яту статті 22 доповнено абзацом третім згідно із Законом № 1275-VII від 20.05.2014}

{Частина п'ята статті 22 в редакції Законів № 2926-VI від 13.01.2011, № 5404-VI від 02.10.2012}

6. Громадянам, які перебувають на військовому обліку, з моменту оголошення мобілізації забороняється зміна місця проживання без дозволу посадової особи, визначеної у частині третій цієї статті.

{Частина шоста статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

Стаття 23. Відстрочка від призову на військову службу під час мобілізації

Не підлягають призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язані:

заброньовані на період мобілізації та на воєнний час за органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, а також за підприємствами, установами і організаціями в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

визнані в установленому порядку особами з інвалідністю або відповідно до висновку військово-лікарської комісії тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров'я на термін до шести місяців (з наступним проходженням військово-лікарської комісії);

{Абзац третій частини першої статті 23 в редакції Закону № 2122-IX від 15.03.2022}

жінки та чоловіки, на утриманні яких перебувають троє і більше дітей віком до 18 років;

{Абзац четвертий частини першої статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1614-VII від 25.07.2014; в редакції Законів № 2226-VIII від 06.12.2017, № 2122-IX від 15.03.2022}

жінки та чоловіки, які самостійно виховують дитину (дітей) віком до 18 років;

{Абзац п'ятий частини першої статті 23 в редакції Законів № 1614-VII від 25.07.2014, № 2122-IX від 15.03.2022}

жінки та чоловіки, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, які виховують дитину з інвалідністю віком до 18 років;

{Частину першу статті 23 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 339-VIII від 21.04.2015; в редакції Закону № 2122-IX від 15.03.2022}

жінки та чоловіки, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, які виховують дитину, хвору на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісні орфанні захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, дитину, яка отримала тяжку травму, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, що підтверджується документом, виданим лікарсько-консультативною комісією закладу охорони здоров'я в порядку та за формою, встановленими центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, але якій не встановлено інвалідність;

{Частину першу статті 23 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2226-VIII від 06.12.2017; в редакції Закону № 2122-IX від 15.03.2022}

жінки та чоловіки, на утриманні яких перебуває повнолітня дитина, яка є особою з інвалідністю I чи II групи;

{Частину першу статті 23 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 1614-VII від 25.07.2014; в редакції Закону № 2122-IX від 15.03.2022}

усиновителі, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, на утриманні яких перебувають діти-сироти або діти, позбавлені батьківського піклування, віком до 18 років;

{Частину першу статті 23 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 1614-VII від 25.07.2014; в редакції Закону № 2122-IX від 15.03.2022}

зайняті постійним доглядом за хворою дружиною (чоловіком), дитиною, а також батьками своїми чи дружини (чоловіка), які за висновком медико-соціальної експертної комісії чи лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я потребують постійного догляду;

{Абзац десятий частини першої статті 23 в редакції Закону № 2122-IX від 15.03.2022}

які мають дружину (чоловіка) із числа осіб з інвалідністю та/або одного із своїх батьків чи батьків дружини (чоловіка) із числа осіб з інвалідністю I чи II групи за умови, що такі особи з інвалідністю не мають інших працездатних осіб, зобов'язаних відповідно до закону їх утримувати;

{Абзац одинадцятий частини першої статті 23 в редакції Закону № 2122-IX від 15.03.2022; із змінами, внесеними згідно із Законом № 3161-IX від 28.06.2023}

опікуни особи з інвалідністю, визнаної судом недієздатною; особи, зайняті постійним доглядом за особою з інвалідністю I групи; особи, зайняті постійним доглядом за особою з інвалідністю II групи або за особою, яка за висновком медико-соціальної експертної комісії або лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я потребує постійного догляду, у разі відсутності інших осіб, які можуть здійснювати такий догляд;

{Частина першу статті 23 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 1357-IX від 30.03.2021; в редакції Закону № 2122-IX від 15.03.2022}

жінки та чоловіки, які мають неповнолітню дитину (дітей) і чоловіка (дружину), який (яка) проходить військову службу за одним із видів військової служби, визначених частиною шостою статті 2 Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу";

{Частина першу статті 23 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2169-IX від 01.04.2022}

народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

{Абзац частини першої статті 23 в редакції Закону № 2122-IX від 15.03.2022}

працівники органів військового управління (органів управління), військових частин (підрозділів), підприємств, установ та організацій Міністерства оборони України, Збройних Сил України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Національної поліції України, Бюро економічної безпеки України, Національного антикорупційного бюро України, Державного бюро розслідувань, Державної виконавчої служби України, Управління державної охорони України;

{Абзац частини першої статті 23 в редакції Закону № 2122-IX від 15.03.2022; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2732-IX від 04.11.2022}

інші військовозобов'язані або окремі категорії громадян у передбачених законом випадках.

{Абзац частини першої статті 23 в редакції Закону № 2122-IX від 15.03.2022}

Особи з інвалідністю, а також особи, зазначені в абзацах четвертому - дванадцятому частини першої цієї статті, у зазначений період можуть бути призвані на військову службу за їхньою згодою і тільки за місцем проживання.

{Статтю 23 доповнено новою частиною згідно із Законом № 2122-IX від 15.03.2022}

Призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період не підлягають також:

здобувачі професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, асистенти-стажисти, аспіранти та докторанти, які навчаються за денною або дуальною формами здобуття освіти;

{Абзац другий частини статті 23 в редакції Законів № 2745-VIII від 06.06.2019, № 2196-IX від 14.04.2022}

наукові і науково-педагогічні працівники закладів вищої та фахової передвищої освіти, наукових установ та організацій, які мають вчене звання та/або науковий ступінь, і педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти, закладів загальної середньої освіти, за умови що вони працюють відповідно у закладах вищої чи фахової передвищої освіти, наукових установах та організаціях, закладах професійної (професійно-технічної) чи загальної середньої освіти за основним місцем роботи не менш як на 0,75 ставки;

{Абзац третій частини статті 23 в редакції Законів № 2745-VIII від 06.06.2019, № 2196-IX від 14.04.2022}

жінки та чоловіки, чії близькі родичі (чоловік, дружина, син, донька, батько, мати, дід, баба або рідний (повнорідний, неповнорідний) брат чи сестра) загинули або пропали безвісти під час проведення антитерористичної операції з числа:

{Частину доповнено абзацом четвертим згідно із Законом № 1387-VIII від 31.05.2016}

військовослужбовців або працівників утворених відповідно до законів України військових формувань, що захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, які загинули або пропали безвісти під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення;

{Частину доповнено абзацом п'ятим згідно із Законом № 1387-VIII від 31.05.2016}

працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися до забезпечення проведення антитерористичної операції та загинули або пропали безвісти під час забезпечення проведення антитерористичної операції безпосередньо в районах та у період її проведення;

{Частину доповнено абзацом шостим згідно із Законом № 1387-VIII від 31.05.2016}

осіб, які загинули або пропали безвісти під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, за умови що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів;

{Частину доповнено абзацом сьомим згідно із Законом № 1387-VIII від 31.05.2016}

осіб, які загинули або пропали безвісти під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах її проведення у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, але в подальшому такі добровольчі формування не були включені до складу утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів, і виконували завдання антитерористичної операції у взаємодії з утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами;

{Частину доповнено абзацом восьмим згідно із Законом № 1387-VIII від 31.05.2016}

жінки та чоловіки, чий близькі родичі (чоловік, дружина, син, донька, батько, мати, дід, баба або рідний (повнорідний, неповнорідний) брат чи сестра) загинули або пропали безвісти під час здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, а також під час забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії проти України під час дії воєнного стану.

{Частину третю доповнено абзацом дев'ятим згідно із Законом № 2491-IX від 29.07.2022}

{Статтю 23 доповнено новою частиною згідно із Законом № 1575-VII від 03.07.2014; із змінами, внесеними згідно із Законом № 277-VIII від 07.04.2015; в редакції Закону № 570-VIII від 01.07.2015}

Особи, зазначені в абзаці другому частини першої та в абзацах четвертому - дев'ятому частини третьої цієї статті, у зазначений період можуть бути призвані на військову службу за їхньою згодою.

{Статтю 23 доповнено новою частиною згідно із Законом № 1387-VIII від 31.05.2016; із змінами, внесеними згідно із Законами № 2491-IX від 29.07.2022, № 2732-IX від 04.11.2022}

Не підлягають призову на військову службу під час часткової мобілізації протягом шести місяців з дня звільнення з військової служби військовозобов'язані з числа громадян, які проходили військову службу за призовом під час мобілізації та були звільнені зі служби у запас (крім військовослужбовців, зарахованих на службу у військовому оперативному резерві першої черги). Такі особи у зазначений період можуть бути призвані на військову службу за їх згодою.

{Статтю 23 доповнено частиною згідно із Законом № 259-VIII від 18.03.2015; із змінами, внесеними згідно із Законом № 413-VIII від 14.05.2015}

Розділ V

БРОНЮВАННЯ ВІЙСЬКОВОЗОВОБ'ЯЗАНИХ НА ПЕРІОД МОБІЛІЗАЦІЇ ТА НА ВОЄННИЙ ЧАС

Стаття 24. Мета бронювання військовозобов'язаних

Бронювання військовозобов'язаних, які перебувають у запасі, здійснюється в мирний та у воєнний час з метою забезпечення функціонування органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, а також підприємств, установ і організацій в особливий період.

Стаття 25. Організація і порядок бронювання військовозобов'язаних

1. Бронюванню підлягають військовозобов'язані, які працюють:

1) в органах державної влади, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, у разі якщо це необхідно для забезпечення функціонування зазначених органів;

2) на підприємствах, в установах і організаціях, яким встановлено мобілізаційні завдання (замовлення), у разі якщо це необхідно для виконання встановлених мобілізаційних завдань (замовлень);

3) на підприємствах, в установах і організаціях, які здійснюють виробництво товарів, виконання робіт і надання послуг, необхідних для забезпечення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань;

4) на підприємствах, в установах і організаціях, які є критично важливими для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період. **Критерії та порядок**, за якими здійснюється визначення підприємств, установ і організацій, які є критично важливими для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період, встановлюються Кабінетом Міністрів України.

2. Військовозобов'язані, зазначені у **частині першій** цієї статті, не підлягають прийняттю на службу у військовому резерві.

3. Порядок та організація **бронювання**, переліки посад і професій військовозобов'язаних, які підлягають бронюванню на період мобілізації та на воєнний час, визначаються цим Законом, актами Президента України та Кабінету Міністрів України. Під час дії воєнного стану бронювання військовозобов'язаних може також здійснюватися за списком військовозобов'язаних, поданим у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку відповідним органом державної влади, іншим державним органом, органом місцевого самоврядування, підприємством, установою, організацією, зазначеними в **частині першій** цієї статті.

{Стаття 25 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1127-VII від 17.03.2014; в редакції Закону № 2732-IX від 04.11.2022}

Розділ VI

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО МОБІЛІЗАЦІЙНУ ПІДГОТОВКУ ТА МОБІЛІЗАЦІЮ

Стаття 26. Відповідальність за організацію мобілізаційної підготовки та стан мобілізаційної готовності

1. Відповідальність за організацію мобілізаційної підготовки та стан мобілізаційної готовності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, адміністративно-територіальних одиниць і населених пунктів, Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та підприємств, установ і організацій покладається на відповідних керівників.

{Частина перша статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

2. Посадові особи, винні в порушенні законів України та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації, а також громадяни за невиконання своїх обов'язків щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації несуть відповідальність згідно із законом.

Розділ VII ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.
2. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом:
 - подати до Верховної Ради України пропозиції про внесення змін до законів України, що впливають із цього Закону;
 - привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
 - забезпечити підготовку і видання нормативно-правових актів, що впливають із цього Закону;
 - забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.
3. До набрання чинності законом, що визначатиме порядок відшкодування вартості майна, яке було примусово відчужено у власника під час мобілізації, таке відшкодування здійснюється у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку.

Президент України

Л.КРАВЧУК

м. Київ
21 жовтня 1993 року
№ 3543-ХІІ

Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію
Закон України від 21.10.1993 № 3543-ХІІ
Редакція від 30.06.2023, підстава — [3161-ІХ](#)
Постійна адреса:
<https://zakon.rada.gov.ua/go/3543-12>

Законодавство України
станом на 25.03.2024
чинний

3543-12

Публікації документа

- Відомості Верховної Ради України від 02.11.1993 — 1993 р., № 44, стаття 416
- Голос України від 12.11.1993